

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคการวิจัย EDFR (Ethnographic Delphi Futures research) เทคนิคการวิจัย EDFR เป็นเทคนิควิจัยอนาคต โดยผสมผสานระหว่างเทคนิค EFR (Ethnographic Futures research) กับเทคนิคเดลฟาย (Delphi) เข้าด้วยกัน ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะที่ 2 การศึกษาภาวะผู้นำทางการศึกษาของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นไปได้ และระยะที่ 3 การประชุมกลุ่มย่อยผู้ทรงคุณวุฒิเสนอภาวะผู้นำทางการศึกษาของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556 – 2565) สู่นโยบายและแผนปฏิบัติ ดังรายละเอียดที่จะนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ในขั้นนี้ คือ การศึกษาและวิเคราะห์เอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย สื่อบทความและฐานข้อมูลอื่นๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการศึกษาของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มาตรฐานการศึกษา และบริบทขององค์การบริหารส่วนจังหวัด นอกจากนี้ยังศึกษาวิเคราะห์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ภารกิจการจัดการศึกษาท้องถิ่น และแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545 – 2559) ตลอดจนกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาท้องถิ่น จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการศึกษาของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในทศวรรษหน้า (2556 – 2565)

ระยะที่ 2 การศึกษาฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญ

การวิจัยในระยะนี้ มีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อให้ได้ทราบถึงสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและแนวโน้มภาวะผู้นำทางการศึกษาของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดใน ทศวรรษหน้า (2556 – 2565) วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 6 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 การกำหนดและเตรียมผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญ

งานวิจัยครั้งนี้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive sampling) และมีเกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

การกำหนดผู้เชี่ยวชาญ

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ ประกอบด้วย 1) นายวัลลภ พริงพงษ์ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 2) นายอิทธิพล คุณปลื้ม นายกเมืองพัทยา 3) นางอรทัย ประทุมรัตน์ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนสกลทวาปี จังหวัดสกลนคร 4) รองศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร์ วะสีนนท์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร 5) ดร.เยาวลักษณ์ สุธะโคตร ผู้อำนวยการ กองการศึกษาเทศบาลเมืองมุกดาหาร โดยผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่ในการคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 20 คน โดยจำแนกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดนโยบายการทั้งทางตรงและทางอ้อม 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานสนองตอบนโยบาย 3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 4) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการ บุคลากรทางการศึกษาอื่นที่เกี่ยวกับการจัดการการศึกษา 5) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ใช้ผลผลิต โดยผู้วิจัยนำเสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการคัดเลือก เพื่อความคลาดเคลื่อนในการตอบแบบสอบถามน้อยลง

ชั้นที่ 2 การสัมภาษณ์ หรือ EDFR รอบที่ 1

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ทราบถึงสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและแนวโน้มภาวะผู้นำทาง

การศึกษาของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในทศวรรษหน้า (2556 – 2565) มา กำหนดประเด็นคำถามเพื่อนำเสนอที่ปรึกษาตรวจสอบ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบเนื้อหาสาระ แนวคำถามการสัมภาษณ์และนำมา ปรับปรุงแก้ไข นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่ผ่านการแก้ไขเสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งก่อน นำไปใช้ ในการสัมภาษณ์แบบ EDFR รอบที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์ตามวิธีการวิจัยแบบ EFR โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

2.1 ประสานขอความร่วมมือการเก็บข้อมูล

2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการเก็บข้อมูล

2.3 เตรียมประเด็นการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า (EDFR รอบที่ 1)

กล่าวคือ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์ EFR เพราะเป็นรูปแบบการสัมภาษณ์ที่สนองตอบ ต่อจุดมุ่งหมาย เวลา งบประมาณ และสถานการณ์ของการวิจัยได้ จากนั้นนัดหมายวัน เวลา สถานที่สัมภาษณ์ และผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 ท่าน ด้วยตนเอง พร้อมทั้งบันทึกเสียง และบันทึกภาพ โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการสรุปสะสม (Cumulative Summarization Technique)

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ซึ่งเป็นเทคนิคการสร้างเครื่องมือโดยเทคนิค เดลฟาย (Delphi) โดย วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยใช้ กรอบความคิด ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ทำการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ความคิดที่เหมือน และแตกต่าง ด้วยการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์ ที่อยู่ในประเภทเดียวกันเข้าด้วยกัน จัดข้อมูลที่ได้จากการจำแนกตาม ความคิดของทฤษฎีระบบ และทฤษฎีกระบวนการบริหารของ Robbins (1998) โดยที่ผู้วิจัย พยายามรักษาคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ให้มากที่สุด

ขั้นที่ 4 การสร้างแบบสอบถาม

นำผลการวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์แบบ EDFR รอบที่ 1 มาสร้าง เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อนำข้อมูล ที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปเป็นร่างภาวะผู้นำทางการศึกษาของนายกองค์การบริหารส่วน จังหวัดในทศวรรษหน้า (2556 – 2565)

ขั้นที่ 5 การทำ EDFR รอบที่ 2

ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับรู้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical Feedbacks) เป็นของกลุ่มโดยส่วนรวมโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Interquartile Range : I.R.) ของกลุ่มผนวกด้วย คำตอบเดิมของตนเอง แล้วขอให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาให้คำตอบใหม่ หรือ เป็นการยืนยันคำตอบเดิมที่ได้ให้ไว้รอบแรก EDFR รอบที่ 2 ผู้วิจัย นำแบบสอบถามไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ตามเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้น นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (interquartile Range) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และคำนวณหาค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับควอไทล์ที่ 3 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ของแนวโน้มใดที่มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน (Consensus) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแนวโน้มใดมีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่สอดคล้องกัน หลังจากวิเคราะห์แบบสอบถามตามเกณฑ์ที่กำหนดและสร้างแบบสอบถาม ชุดที่ 2 โดยนำแบบสอบถามชุดดังกล่าว พร้อมกับคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญโดยนำแบบสอบถามไปพบผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง และส่งทางไปรษณีย์

ขั้นที่ 6 การเขียนภาพอนาคต

วิเคราะห์เพื่อหาแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุด มาก และมีความสอดคล้องทางความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Consensus) เพื่อสรุปเป็นภาพอนาคต ภาวะผู้นำทางการศึกษาของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในทศวรรษหน้า (2556 - 2565)

ระยะที่ 3 การประชุมกลุ่มย่อยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำทางการศึกษา ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556 - 2565) สุนโยบายและแผนปฏิบัติ

การวิจัยในระยะนี้ มีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อประชุมกลุ่มย่อยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำทางการศึกษา ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556 - 2565) สุนโยบายและแผนปฏิบัติ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของ 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดนโยบาย

การทั้งทางตรงและทางอ้อม จำนวน 2 คน 2) กลุ่มที่มีบทบาท หน้าที่ในการดำเนินงานสนองต่อนโยบาย จำนวน 2 คน 3) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน 4) กลุ่มที่เป็นนักวิชาการ บุคลากรทางการศึกษาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการศึกษา จำนวน 2 คน และ 5) กลุ่มที่เป็นผู้ใช้ผลผลิต จำนวน 2 คน มาร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อรับฟังผลการศึกษาภาวะผู้นำทางการศึกษา ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556 – 2565) ในวันที่ 23 มีนาคม 2559 เวลา 14.30 น. เป็นต้นไป ณ ห้อง 524 อาคารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

จากนั้น ผู้วิจัยนำผลการประชุมกลุ่มย่อยสรุปผลการศึกษาภาวะผู้นำทางการศึกษา ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556 – 2565) ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยแบบ EDFR กำหนดวิธีการได้มาของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบบ EFR และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างเป็นเครื่องมือ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์
2. แบบสอบถามรอบที่ 2, 3

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยวิธีต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์ EDFR รอบที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล พร้อมทั้งบันทึก วีดีโอ เทปบันทึกเสียง ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ตั้งแต่ 1 – 3 ชั่วโมง ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดย ส่งหัวข้อการสัมภาษณ์ไปก่อนที่จะเดินทางไปสัมภาษณ์ และในการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ในลักษณะคำถามแบบเปิดและไม่ชี้นำ (Non-directive open ended)

2. แบบสอบถาม EDFR รอบ 2, 3 การส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์ และติดตามแบบสอบถามทางโทรศัพท์ โดย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามโดยตรงจากผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยจำแนกได้ดังนี้

1. ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจำแนกข้อมูลตามกรอบความคิดของการวิจัย
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในกระบวนการ EDFR รอบที่ 2 และ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

2.1 มัธยฐาน (Median) จากแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้น้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. คะแนน สำหรับข้อความที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นหรือเป็นจริง น้อยมาก
2. คะแนน สำหรับข้อความที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นหรือเป็นจริง น้อย
3. คะแนน สำหรับข้อความที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นหรือเป็นจริง ปานกลาง
4. คะแนน สำหรับข้อความที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นหรือเป็นจริง มาก
5. คะแนน สำหรับข้อความที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นหรือเป็นจริง มากที่สุด

ค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

แปลความหมายตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดให้ดังนี้

ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 1.00 – 1.49 หมายความว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อยที่สุด

ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 1.50 – 2.49 หมายความว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อย

ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 2.50 – 3.49 หมายความว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ปานกลาง

ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 3.50 – 4.49 หมายความว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มาก

ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 4.50 – 5.00 หมายความว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มากที่สุด

เกณฑ์ความเป็นไปได้หรือแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น พิจารณาในระดับมาก และมากที่สุด คือ ค่าคะแนนมัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 – 5.00

เกณฑ์ภาพอนาคตที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ พิจารณาจากค่าคะแนนความถี่ที่คิดเป็นร้อยละ (Percentage) ดังนี้

มากที่สุด	100.00	หมายถึง	ภาพอนาคตที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์
มาก	90.00-99.00	หมายถึง	ภาพอนาคตที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์
ปานกลาง	80.00-89.00	หมายถึง	ภาพอนาคตที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์
น้อย	65.00-80.00	หมายถึง	ภาพอนาคตที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์

2.2 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

คำนวณหาค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับควอไทล์ที่ 3 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ที่คำนวณได้ของแนวโน้มใดที่มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน (Consensus) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแนวโน้มใดมีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญนั้นสอดคล้องกัน (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2546, หน้า 14) การดำเนินการวิจัย ทั้ง 3 ระยะ สามารถแสดงได้ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 ขั้นตอนการวิจัย